

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 109)

Demokratik Sol Parti Genel Başkanı İstanbul Milletvekili Bülent Ecevit, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ile Anavatan Partisi Genel Başkanı Rize Milletvekili Mesut Yılmaz ve 282 Milletvekilinin; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/187)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 47, 125 ve 155 inci Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifimiz, gerekçesiyle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygıyla arz ederiz.

<i>Bülent Ecevit</i>	<i>Devlet Bahçeli</i>	<i>Mesut Yılmaz</i>
İstanbul	Osmaniye	Rize
Demokratik Sol Parti	Milliyetçi Hareket Partisi	Anavatan Partisi
Genel Başkanı	Genel Başkanı	Genel Başkanı
<i>Hüsamettin Özkan</i>	<i>Hikmet Sami Türk</i>	<i>İbrahim Yavuz Bildik</i>
İstanbul	Trabzon	Adana
<i>Mehmet Ali Bilici</i>	<i>Mehmet Metanet Çulhaoğlu</i>	<i>Tayyibe Güleک</i>
Adana	Adana	Adana
<i>Ali Halaman</i>	<i>Musa Öztürk</i>	<i>Ali Tekin</i>
Adana	Adana	Adana
<i>İsmet Vursavuş</i>	<i>Recai Yıldırım</i>	<i>Mahmut Bozkurt</i>
Adana	Adana	Adıyaman
<i>Abdülkadir Akcan</i>	<i>Müjdat Kayayerli</i>	<i>Halil İbrahim Özsoy</i>
Afyon	Afyon	Afyon
<i>Mehmet Telek</i>	<i>Gaffar Yakın</i>	<i>Yaşar Eryılmaz</i>
Afyon	Afyon	Ağrı
<i>Nidai Seven</i>	<i>Kürşat Eser</i>	<i>Sadi Somuncuoğlu</i>
Ağrı	Aksaray	Aksaray
<i>Gönül Saray</i>	<i>Nejat Arseven</i>	<i>Mehmet Arslan</i>
Amasya	Ankara	Ankara
<i>Oğuz Aygün</i>	<i>Melda Bayer</i>	<i>Şefkat Çetin</i>
Ankara	Ankara	Ankara
<i>Sedat Çevik</i>	<i>Birkan Erdal</i>	<i>Ayşe Gürocak</i>
Ankara	Ankara	Ankara
<i>Ali Işıklar</i>	<i>H. Tayfun İçli</i>	<i>Abdurrahman Küçük</i>
Ankara	Ankara	Ankara
<i>Hayrettin Özdemir</i>	<i>Esvet Özdoğu</i>	<i>Yücel Seçkiner</i>
Ankara	Ankara	Ankara

<i>M. Zeki Sezer</i>	<i>Cengiz Aydoğan</i>	<i>İbrahim Gürdal</i>
Ankara	Antalya	Antalya
<i>Osman Müderrisoğlu</i>	<i>Ahmet Sancar Sayın</i>	<i>Metin Şahin</i>
Antalya	Antalya	Antalya
<i>Nesrin Ünal</i>	<i>Mustafa Vural</i>	<i>Faruk Demir</i>
Antalya	Antalya	Ardahan
<i>Ergün Bayrak</i>	<i>Cengiz Altınkaya</i>	<i>Ernuğrul Kuncuoğlu</i>
Artvin	Aydın	Aydın
<i>Bekir Ongun</i>	<i>Sema Pişkinsilt</i>	<i>Ali Uzumrınak</i>
Aydın	Aydın	Aydın
<i>Yüksel Yalova</i>	<i>Aydın Gökmen</i>	<i>Numan Gürtekin</i>
Aydın	Balıkesir	Balıkesir
<i>Ağah Oktay Güner</i>	<i>Hüseyin Kalkan</i>	<i>M. Güven Karahan</i>
Balıkesir	Balıkesir	Balıkesir
<i>Zeki Çakan</i>	<i>Cafer Tufan Yazıcıoğlu</i>	<i>Ataullah Hamidi</i>
Bartın	Bartın	Batman
<i>Hüseyin Arabacı</i>	<i>Sebahat Vardar</i>	<i>Edip Safder Gaydalı</i>
Bilecik	Bilecik	Bitlis
<i>İbrahim Halil Oral</i>	<i>Arni Akyol</i>	<i>Mustafa Karşlıoğlu</i>
Bitlis	Bolu	Bolu
<i>Ersoy Özcan</i>	<i>Süleyman Coşkun</i>	<i>Hasan Macit</i>
Bolu	Burdur	Burdur
<i>Ali Rahmi Beyreli</i>	<i>Fahrettin Güleler</i>	<i>Hayati Korkmaz</i>
Bursa	Bursa	Bursa
<i>Orhan Ocak</i>	<i>Burhan Orhan</i>	<i>Recep Önal</i>
Bursa	Bursa	Bursa
<i>Kenan Sönmez</i>	<i>Turhan Tayan</i>	<i>Ernuğrul Yalçınbayır</i>
Bursa	Bursa	Bursa
<i>Mustafa Cumhuri Ersüner</i>	<i>Sadık Kırbaş</i>	<i>Sıtkı Turan</i>
Çanakkale	Çanakkale	Çanakkale
<i>Hakkı Duran</i>	<i>İrfan Keleş</i>	<i>Abdulhaluk Mehmet Çay</i>
Çankırı	Çankırı	Çorum
<i>Melek Denli Karaca</i>	<i>Vahit Kayırcı</i>	<i>Beyhan Aslan</i>
Çorum	Çorum	Denizli
<i>Salih Erbeyin</i>	<i>Hasan Erçelebi</i>	<i>Ali Keskin</i>
Denizli	Denizli	Denizli
<i>Mehmet Kocabannaz</i>	<i>Nurettin Dilek</i>	<i>Abdülbaki Erdoğan</i>
Denizli	Diyarbakır	Diyarbakır
<i>Sebğatullah Seydaoğlu</i>	<i>Abdulsamet Turgut</i>	<i>Eyven Bulut</i>
Diyarbakır	Diyarbakır	Edirne
<i>Ali Ahmet Ertürk</i>	<i>Şadan Şimşek</i>	<i>Mustafa Güll</i>
Edirne	Edirne	Elazığ
<i>Mihrali Aksu</i>	<i>Mücahit Hınoğlu</i>	<i>İsmail Köse</i>
Erzincan	Erzurum	Erzurum
<i>Cezmi Polat</i>	<i>Necati Albay</i>	<i>Mehmet Mail Büyükerman</i>
Erzurum	Eskişehir	Eskişehir

<i>Ibrahim Yaşar Dedelek</i>	<i>Mahmut Erdir</i>	<i>Ali Özdemir</i>
Eskişehir	Eskişehir	Gaziantep
<i>Mustafa Rüştü Taşar</i>	<i>Mehmet Hanifi Tiryaki</i>	<i>Hasan Akgün</i>
Gaziantep	Gaziantep	Giresun
<i>Burhan Kara</i>	<i>Mustafa Yaman</i>	<i>Bedri Yaşar</i>
Giresun	Giresun	Gümüşhane
<i>Namık Kemal Atahan</i>	<i>Hakkı Oğuz Aykut</i>	<i>Ali Günay</i>
Hatay	Hatay	Hatay
<i>Levent Mıstıkoğlu</i>	<i>Mehmet Şandır</i>	<i>Mehmet Nuri Tarhan</i>
Hatay	Hatay	Hatay
<i>Abbas Bozyel</i>	<i>Osman Gazi Aksoy</i>	<i>Erkan Müncü</i>
İğdir	Isparta	Isparta
<i>Ali Er</i>	<i>Yalçın Kaya</i>	<i>Hidayet Kılınç</i>
İçel	İçel	İçel
<i>Enis Öksüz</i>	<i>Edip Özgenç</i>	<i>M. İstemihan Talay</i>
İçel	İçel	İçel
<i>Cahir Tekelioğlu</i>	<i>Rüştü Kazım Yücelen</i>	<i>Fadıl Ağaoğlu</i>
İçel	İçel	İstanbul
<i>Bülent Akarcalı</i>	<i>Erol Al</i>	<i>Ahat Andıcan</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Aydın Ayaydın</i>	<i>İsmail Aydınlı</i>	<i>Şamil Ayrım</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Nani Çağan</i>	<i>Ahmet Çakar</i>	<i>Yücel Erdener</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Bülent Ersin Gök</i>	<i>Mehmet Gül</i>	<i>Zafer Güler</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Ahmet Güzel</i>	<i>Ediz Hun</i>	<i>Mehmet Ali İrtemişlik</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Yılmaz Karakoyunlu</i>	<i>Nazire Karakuş</i>	<i>Cavit Kavak</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Emre Kocaoğlu</i>	<i>Hüseyin Mert</i>	<i>Nesrin Nas</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Nazif Okumuş</i>	<i>Sühan Özkan</i>	<i>Mehmet Pak</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Necdet Saruhan</i>	<i>Sulhiye Serbest</i>	<i>Bahri Sipahi</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Güneş Taner</i>	<i>Sadettin Tantan</i>	<i>Şadan Tuzcu</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Süleyman Yağız</i>	<i>Cahir Savaş Yazıcı</i>	<i>Güler Aslan</i>
İstanbul	İstanbul	İzmir
<i>Saffet Başaran</i>	<i>Burhan Bıçakcıoğlu</i>	<i>İşın Çelebi</i>
İzmir	İzmir	İzmir
<i>Mehmet Çimen</i>	<i>Hayri Diri</i>	<i>Yusuf Kırkpınar</i>
İzmir	İzmir	İzmir
<i>Sümer Oral</i>	<i>Rifat Serdaroğlu</i>	<i>Rahmi Sezgin</i>
İzmir	İzmir	İzmir

<i>Suha Tanık</i>	<i>Ahmet Kenan Tanrıku</i>	<i>Hakan Tarıan</i>
<i>İzmir</i>	<i>İzmir</i>	<i>İzmir</i>
<i>Kenal Vatan</i>	<i>Oktay Vural</i>	<i>Ali Doğan</i>
<i>İzmir</i>	<i>İzmir</i>	<i>Kahramanmaraş</i>
<i>Mehmet Kaya</i>	<i>Edip Özbaş</i>	<i>Nevzat Taner</i>
<i>Kahramanmaraş</i>	<i>Kahramanmaraş</i>	<i>Kahramanmaraş</i>
<i>Erol Karan</i>	<i>İlhami Yılmaz</i>	<i>Hasan Çalış</i>
<i>Karabük</i>	<i>Karabük</i>	<i>Karaman</i>
<i>Murat Başesgioğlu</i>	<i>M. Hadi Dilekçi</i>	<i>Mehmet Serdaroğlu</i>
<i>Kastamonu</i>	<i>Kastamonu</i>	<i>Kastamonu</i>
<i>Hamdi Bakır</i>	<i>Hasan Basri Üstünbaş</i>	<i>Sadık Yakut</i>
<i>Kayseri</i>	<i>Kayseri</i>	<i>Kayseri</i>
<i>Osman Durmuş</i>	<i>Nihat Gökbülüt</i>	<i>Nural Karagöz</i>
<i>Kırıkkale</i>	<i>Kırıkkale</i>	<i>Kırklareli</i>
<i>Cemal Özbilen</i>	<i>Necdet Tekin</i>	<i>Mustafa Haykır</i>
<i>Kırklareli</i>	<i>Kırklareli</i>	<i>Kırşehir</i>
<i>Ramazan Mirzaoğlu</i>	<i>Fikret Tecer</i>	<i>Mehmet Nacar</i>
<i>Kırşehir</i>	<i>Kırşehir</i>	<i>Kilis</i>
<i>Halil Çalık</i>	<i>Sefer Ekşi</i>	<i>M. Turhan İmamoğlu</i>
<i>Kocaeli</i>	<i>Kocaeli</i>	<i>Kocaeli</i>
<i>Kemal Köse</i>	<i>Faruk Bal</i>	<i>Abdullah Turan Bilge</i>
<i>Kocaeli</i>	<i>Konya</i>	<i>Konya</i>
<i>Ali Gebeş</i>	<i>Mustafa Sait Gönen</i>	<i>Mehmet Emrehan Halıcı</i>
<i>Konya</i>	<i>Konya</i>	<i>Konya</i>
<i>Ömer İzgi</i>	<i>Mehmet Keçeciler</i>	<i>Kadir Görmez</i>
<i>Konya</i>	<i>Konya</i>	<i>Kütahya</i>
<i>Seydi Karakuş</i>	<i>Miraç Akdoğan</i>	<i>Basri Coşkun</i>
<i>Kütahya</i>	<i>Malatya</i>	<i>Malatya</i>
<i>Namık Hakan Durhan</i>	<i>Hüseyin Akgül</i>	<i>İsmail Bozdağ</i>
<i>Malatya</i>	<i>Manisa</i>	<i>Manisa</i>
<i>Mustafa Enöz</i>	<i>Hasan Güllay</i>	<i>Ekreml Pakdemirli</i>
<i>Manisa</i>	<i>Manisa</i>	<i>Manisa</i>
<i>Ali Serdengeçti</i>	<i>M. Cihan Yazar</i>	<i>Süleyman Çelebi</i>
<i>Manisa</i>	<i>Manisa</i>	<i>Mardin</i>
<i>Ömer Ertaş</i>	<i>Mustafa Kemal Tuğmaner</i>	<i>Tunay Dikmen</i>
<i>Mardin</i>	<i>Mardin</i>	<i>Muğla</i>
<i>Metin Ergun</i>	<i>Hasan Özyer</i>	<i>Fikret Uzunhasan</i>
<i>Muğla</i>	<i>Muğla</i>	<i>Muğla</i>
<i>Erkan Kemalioğlu</i>	<i>İsmail Çevik</i>	<i>Mikremün Taşkın</i>
<i>Muş</i>	<i>Nevşehir</i>	<i>Nevşehir</i>
<i>Eyüp Doğanlar</i>	<i>İhsan Çabuk</i>	<i>Cemal Enginyurt</i>
<i>Niğde</i>	<i>Ordu</i>	<i>Ordu</i>
<i>Sefer Koçak</i>	<i>Şikri Yürür</i>	<i>Mehmet Kundakçı</i>
<i>Ordu</i>	<i>Ordu</i>	<i>Osmaniye</i>
<i>Ahmet Kabil</i>	<i>Ersin Taranoğlu</i>	<i>Osman Fevzi Zihnioglu</i>
<i>Rize</i>	<i>Sakarya</i>	<i>Sakarya</i>

<i>Yekta Açıkgöz</i>	<i>Ahmet Aydın</i>	<i>Tarik Cengiz</i>
Samsun	Samsun	Samsun
<i>Mehmet Çakar</i>	<i>Vedat Çınaroğlu</i>	<i>Şenel Kapıcı</i>
Samsun	Samsun	Samsun
<i>Nizamettin Sevgili</i>	<i>Yaşar Topçu</i>	<i>Mehmet Ceylan</i>
Siirt	Sinop	Sivas
<i>Hüsnü Yusuf Gökalp</i>	<i>Mehmet Güneş</i>	<i>Mehmet Salih Yıldırım</i>
Sivas	Şanlıurfa	Şırnak
<i>Fevzi Aytekin</i>	<i>Bayram Fırat Dayanıklı</i>	<i>Enis Sültün</i>
Tekirdağ	Tekirdağ	Tekirdağ
<i>Ahmet Zamanlı</i>	<i>Hasan Hüseyin Balak</i>	<i>Lütfi Ceylan</i>
Tekirdağ	Tokat	Tokat
<i>Reşat Dođru</i>	<i>Eyüp Aşık</i>	<i>Ali Kemal Başaran</i>
Tokat	Trabzon	Trabzon
<i>Orhan Bıçakçıoğlu</i>	<i>Nail Çelebi</i>	<i>Hasan Özgöbek</i>
Trabzon	Trabzon	Uşak
<i>Mehmet Yaşar Ünal</i>	<i>Arnağan Yılmaz</i>	<i>Ayhan Çevik</i>
Uşak	Uşak	Van
<i>Kâmrân İnan</i>	<i>Yaşar Okuyan</i>	<i>Hasan Suna</i>
Van	Yalova	Yalova
<i>Ahmet Erol Ersoy</i>	<i>Lütfullah Kayalar</i>	<i>Mesut Türker</i>
Yozgat	Yozgat	Yozgat
<i>Şunay Üşenmez</i>	<i>Tahsin Boray Baycık</i>	<i>İsmail Hakkı Cerrahođlu</i>
Yozgat	Zonguldak	Zonguldak
<i>Ömer Üstümkol</i>	<i>Macit Piruzbeyođlu</i>	<i>Perihan Yılmaz</i>
Zonguldak	Hakkâri	İstanbul

GENEL GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 46 ncı maddesinde "kamulaştırma", 47 nci maddesinde "devletleştirme" düzenlenmiş; buna karşılık "özelleştirme" konusunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Oysa başka bazı ülkelerin anayasalarında özelleştirmeyi öngören hükümler bulunmaktadır. Fransız Anayasası buna örnek gösterilebilir.

Ülkemizde 1984 yılından bu yana değişik biçimlerde uygulanagelen "özelleştirme" ile ilgili olarak; çeşitli tarihlerde yürürlüğe konulan yasal düzenlemeler, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay kararları ile bazı ilke ve kıyalları geliştirilmiş bulunmaktadır.

Ülkemizin son onbeş yılının gündeminde önemli yer tutan, gelecek yıllarda da gündemin ön sıralarında yer alacağı kuşkusuz olan özelleştirmenin hukukî temelini Anayasanın 47 nci maddesinde düzenlenmesi uygun görülmüştür. 47 nci maddeye eklenen iki yeni fıkra ile hem özelleştirmeye ilişkin esas ve usullerin kanunla gösterilmesi, hem kamu tüzelkişilerinin yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabilceğinin kanunla belirlenmesi ilkeleri getirilmektedir.

Öte yandan bütçe kaynakları kıt, ihtiyaçları sınırsız olan ülkelerde, tabii kaynakların işletilmesi, çağdaş teknolojilerin ekonomiye kazandırılması amacıyla yabancı sermayenin yatırım yapmaya teşvik edilmesi, kalkınma yolunda önemli bir araç oluşturmaktadır.

Ülkemizin, yüksek teknoloji ve büyük finansman gerektiren altyapı yatırımlarında karşılaşılan bazı sorunlar, yabancı sermayenin yatırım yapma konusunda çekingen davranmasına neden olmaktadır. Bu sorunlar arasında kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümü, önemli bir yer tutmaktadır.

Günümüzde bu tür uyuşmazlıklar bakımından tahkim, uluslararası düzeyde gitikçe yaygınlaşan bir kurum haline gelmiştir. Nitekim aralarında Türkiye'nin de bulunduğu çeşitli devletlere imzalanmış bulunan 1975 tarihli Helsinki Nihai Senedinde anlaşmazlıkların tahkim yoluyla çözülmesi öngörülmüştür.

Bu durumda evrensel hukukun benimsendiği ve uyguladığı kavram ve kurumlara hukukumuzda da yer verilmesi gerekmektedir. Türkiye, gerek 1975 tarihli Helsinki Nihai Senedinde, gerek imzalayıp onayladığı çok sayıda iki taraflı uluslararası yatırım sözleşmelerinde tahkim kurumunu benimsemiştir. Türkiye'nin uluslararası ilişkiler çerçevesinde benimsediği bu yaklaşıma Anayasanın 125 inci maddesinde de yer verilmesi uygun olacaktır.

Bu arada Anayasanın 155 inci maddesi için önerilen değişiklikle kamu hizmeti ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri, Danıştayın "düşünce" bildireceği konular arasında alınmaktadır.

Özette, Anayasanın konuya ilişkin hükümlerinin, Ülkemizin ihtiyacı olan yatırım ve hizmetlerde uygulanacak evrensel ilke ve uygulamalara paralel bir biçimde değiştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Ülkemizin kalkınması için büyük önem taşıyan çağdaş hukuk ilkelerine Anayasamızda da yer verilmesi amacıyla bu Kanun Teklifi hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - Bu madde ile Anayasanın 47 nci maddesinin kenar başlığı, "devletleştirme" yanında "özellemeye" de yer verecek şekilde değiştirilmekte ve maddeye iki yeni fıkra eklenmektedir.

Önerilen değişiklikle özelleştirme konusu, ilk kez Anayasal bir dayanağa kavuşturulmaktadır. 47 nci maddeye eklenen iki yeni fıkrada bir yandan kamu tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan işletme ve varlıkların özelleştirilmesine ilişkin esas ve usullerin kanunla gösterilmesi, öbür yandan kamu tüzelkişilerince yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılacağı veya devredilebileceğinin kanunla belirlenmesi öngörülmektedir.

Madde 2. - Bu madde ile Anayasanın 125 inci maddesinin birinci fıkrasına ikinci cümle olarak eklenen yeni hükümlerle, Türkiye'nin bugüne kadar yapmış olduğu çeşitli uluslararası sözleşmelerde kabul etmiş olduğu esaslara uygun olarak, kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların millî veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülmektedir.

Madde 3. - Anayasanın 155 inci maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle, imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri, Danıştayın inceleme yapacağı konular arasından çıkarılarak; düşünce bildireceği konular arasına alınmıştır. Kayda değer ki, benzer bir hüküm, 1924 Teşkilâtı Esasiye Kanununun 51 inci maddesinde de yer almaktaydı.

Madde 4. - Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği ve halk oylamasına sunulması halinde 1 inci maddesinin ayrı, 2 ve 3 üncü maddelerinin ise birlikte ayrı olarak oylanacağı hükme bağlanmaktadır.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No. : 2/187

Karar No. : 8

28.7.1999

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca, 20.7.1999 tarihinde Esas Komisyon olarak Anayasa Komisyonuna gönderilen, Demokratik Sol Parti Genel Başkanı İstanbul Milletvekili Bülent Ecevit, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ile Anavatan Partisi Genel Başkanı Rize Milletvekili Mesut Yılmaz ve 282 milletvekilinin; "Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi" Komisyonumuzun 23.7.1999 ve 27.7.1999 tarihli toplantılarında görüşülmüştür. Toplantıya Adalet Bakanı Sayın Hikmet Sami Türk, Sanayi Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilâtı ve Hazine Müsteşarlığından yetkililer katılmışlardır.

Teklifte;

— Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 47 nci maddesinin kenar başlığına "..... ve özelleştirme" eklenmekte ve Devletin, kamu iktisadî teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan işletme ve varlıkların özelleştirmesine ilişkin esas ve usullerin kanunla gösterilmesi, bunun yanısıra Devlet, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerince yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılacağı veya devredilebileceğinin kanunla belirlenmesi öngörülmekte; böylece özelleştirmenin Anayasal temeli düzenlenmekte,

— Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 125 inci maddesinin birinci fıkrasına ikinci cümle olarak eklenen hükümlerle; Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların millî veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesinin öngörülebileceği belirlenmekte,

— Anayasanın 155 inci maddesinde yapılan değişiklikle; İmtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında düşüncesini bildirmek Danıştayın görevleri arasına alınmaktadır.

Teklifin gerekçesinde, kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar bakımından tahkim yoluna gidilmesinin, uluslararası düzeyde gittikçe yaygınlaşan bir kurum haline geldiği ve Türkiye'nin imzaladığı 1975 tarihli Helsinki Nihai Senedinde ve imzalayıp onayladığı çok sayıda iki taraflı uluslararası yatırım sözleşmelerinde tahkim kurumunu benimsediğine yer verilmektedir.

Teklifin tümül üzerindeki görüşmelerde;

Adalet Bakanı Sayın Hikmet Sami Türk tarafından;

— Türkiye'de Cumhuriyet döneminde bir çok iktisadî faaliyetin doğrudan Devlet tarafından yürütüldüğü ancak verimlilik açısından değerlendirildiğinde her zaman bu hizmetleri gerektiği gibi yapamadığı ve bu teşebbüslerin hantal bir yapıya ulaştıkları,

— Kamu İktisadî Teşebbüslerinin verimli işletilememesinin bir sonucu olarak bunların da özel girişimce yürütülmesi düşüncesinin ortaya çıktığı ve devletleştirme karşısında özelleştirme denilen kavramın önemle vurgulanmaya başladığı,

— Anayasamızda özelleştirme ile ilgili hüküm bulunmadığı, yapılan yasal düzenlemelerin Anayasa Mahkemesine götürüldüğü, Anayasa Mahkemesince devletleştirmede aranan koşulların benzerinin özelleştirmede de aranması gerektiğinin belirtildiği,

— Anayasa Mahkemesinin, kamu yararının gerekli olması, gerçek değer üstünden yapıma, tekelleşmeye meydan vermeme gibi unsurları özelleştirmenin unsurları olarak aradığı,

— Özelleştirme ile ilgili yasal düzenlemelerin sık sık yargıya götürülmesinin özelleştirmeden beklenen sonuçların doğmasını engellediği,

— Anayasada özelleştirmeye Anayasal temel sağlama zamanının geldiği,

— Kamu tüzelkişilerinin yürütülen yatırım ve hizmetlerin özel hukuk sözleşmeleriyle özel girişimce yürütülmesi ile ilgili esasların kanunla belirlenmesine imkân tanıyan Anayasa hükmüne yer verilmesinin gerekli olduğu,

— Ülkemizin kalkınması, çağdaş teknolojilerin ülkemizde uygulanabilmesi için yabancı sermaye ve getireceği teknolojilere ihtiyaç olduğu ancak, yabancı sermayenin yatırım yapacağı ülkede hukukî güvenceler aradığı,

— Globalleşen dünyada ülkelerin karşılıklı olarak birbirlerinde yatırım yapmalarının artık olağan hale geldiği ve bu oluşumun karşısında yatırımların güvence altına alınması için bir çok genel yada ikili uluslararası sözleşmeler imzalandığı ve bu sözleşmelerde ilişkilerden doğacak uyumsuzlukların çözümü ile ilgili hükümlere yer verildiği,

— Bu noktada tahkimin önemli bir uyumsuzluk çözümü olarak ortaya çıktığı,

— 1975 yılında imzalanan ve Türkiye'nin de katıldığı Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (Helsinki) Nihai Senedi'nde hakemliğin anlaşmazlıkların çözümü için başvurulması gereken yöntem olarak tavsiye edildiği, daha önce Türkiye'nin de kabul ettiği Newyork Sözleşmesinde ticari ilişkilerde tahkime yer verilmesi ve bu çerçevede verilecek olan hakem mahkemesi kararlarının tenfizini öngören hükümlerin yer aldığı,

1961 tarihli yine Türkiye'nin imzaladığı Cenevre Sözleşmesinde, Newyork Sözleşmelerindeki ilkelerin Avrupa bakımından da uygulama alanı bulduğu, Çok Taraflı Yatırım Garanti Kuruluşu Sözleşmesinin Türkiye tarafından onaylandığı, ülkemiz ile çeşitli ülkeler arasında iki taraflı yatırım anlaşmalarının yapıldığı,

— Tüm bu ikili ve genel anlaşmalarda yatırımlardan doğan uyumsuzlukların çözümünde tahkimin de öngörüldüğü,

— Ulusal hukukumuzda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda da tahkime yer verildiği,

— Kamu hizmetinin bir imtiyaz sözleşmesi yada şartlaşması çerçevesinde yürütülmesi durumunda bunlardan doğacak anlaşmazlıkların tahkimle çözümünü öngören hükümlerin konulmasının bugünkü düzenlemeler karşısında bu şartlaşma ve sözleşmeleri incelemeye yetkili olan Danıştayca uygun görülmediği, bunun sonucu ülkemize yüksek teknoloji, yabancı sermaye getirebilecek yatırımların yapılabilmesi için gerekli olan düzenlemelerin yapılamadığı,

İfade edilerek Anayasanın 47, 125 ve 155 inci maddelerinde değişiklik yapılmasına dair Kanun Teklifinin hazırlandığı belirtilmiştir.

Tahkim, geniş manada, tarafların mevcut veya potansiyel bir ihtilafı, aralarındaki bir anlaşmaya göre, hakem denilen özel şahıs(lar)ın kararına götürdükleri, devlet yargısı dışında özel bir prosedürdür. Hakem heyeti ihtilafın tarafları veya bunların temsilcileri tarafından seçilebilir. Taraflar, ayrıca, hakem heyetinin tahkime uygulayacağı usulü kendi aralarında belirleyebilir.

Uluslararası Ticarî Tahkime İlişkin Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL) Model Kanun örneğinin uygulama alanı ile ilgili 1 inci maddesine göre;

1. Bu Kanun, bu Devlet ile diğer bir Devlet veya Devletler arasında yürürlükteki anlaşmalara tabi olarak, uluslararası ticarî tahkime uygulanır.

2. Bu Kanunun hükümleri, 8, 9, 35 ve 36 nci maddeler hariç olmak üzere, sadece tahkim yerinin bu Devletin toprağında olması halinde uygulanır.

3. Uluslararası Ticarî Tahkime İlişkin UNCITRAL Model kanununun 1 inci maddesinin üçüncü bendinde aşağıdaki unsurlardan birisinin varlığı halinde tahkimin uluslararası nitelik taşıdığı kabul edilmektedir;

a) Bir tahkim anlaşmasının taraflarının iş yerlerinin, anlaşmanın akdedildiği tarihte, aynı Devletlerde olması halinde;

b) Aşağıdaki yerlerden birinin tarafların iş yerlerinin bulunduğu Devletten başka bir yerde bulunması halinde;

i) Tahkim anlaşmasında veya ona dayanarak belirlenmiş olan hallerde, tahkim yeri yada;

ii) Ticarî ilişkiden doğan yükümlülüklerin önemli bir bölümünün ifa edileceği yerlerden biri veya ihtilafın konusunun en çok bağlantılı olduğu yer;

c) Tarafların, tahkim anlaşmasının konusunun birden çok Devletle ilişkili olduğu hususunda açıkça anlaşmaları halinde,

Tahkim uluslararası nitelik taşır.

4. Bu maddenin 3 üncü fıkrası bakımından :

(a) Taraflardan birinin birden çok iş yeri olması halinde, iş yeri tahkim anlaşmasıyla en yakın ilişki içinde olan iş yeridir;

(b) Taraflardan birinin iş merkezi olmaması halinde, mutad meskenine itibar edilecektir.

5. Bu Kanun, bu Devletin, belirli ihtilafların tahkimle çözülemeyeceğini veya ancak bu Kanunda yer alan hükümler dışındaki hükümlere dayanarak tahkimle çözülebileceğini öngören diğer kanunlarını etkilemez.

Komisyon üyelerimizce; Teklifin lehinde şu görüşler dile getirilmiştir.

— Dünyada değişim son derece hızlıdır ve Türkiye'nin bu hızlı değişime açık bir toplum olması gereklidir. Dünyada 1600'ün üzerinde devletler arasında aktedilmiş ve büyük çoğunluğu zaman içinde gelenekselleşmiş benzeri hükümler içeren, yatırımların karşılıklı korunması ve teşvikine dair anlaşmaların bulunduğu,

— Ekonomik pastadan daha büyük bir pay almanın zorunlu olduğu,

— Ülkemiz bugüne kadar milli menfaatlere aykırı hiç bir anlaşmaya imza atmamıştır. Bu konuyla ilgili bazı noksanlıkların o günün zaruretleri içinde değerlendirilmesi gereklidir.

— Kamu düzeni, kamu hizmeti ve kamu yararı kavramları; bilim ve teknolojide şaşırtıcı değişimler yaşadığımız günümüz koşullarında içerik olarak değişmekte yeniden değerlendirilmektedir. Bu durum karşısında Danıştayın görevleri önyargılı değil geniş bir çerçevede yeniden gözden geçirilmelidir.

— Ülkemiz tahkim iç hukukta düzenlenmiştir. (HUMK.516 vd.) Yabancı mahkeme ve hakem kararlarının tenzifi ve tanınması 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK) da 34 vd. maddelerde yer almıştır. Ayrıca Türkiye imzaladığı ikili ve genel nite-

likli anlaşmalarda tahkimi kabul etmiş ve büyük kısmını usulüne göre yürürlüğe koymuştur. Bu anlaşmalar kanun hükmindedir ve Anayasamızın 90 nci maddesi uyarınca bunlar hakkında Anayasa aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.

— Türkiye ICSID’i (Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözümü için Uluslararası Merkez) kuran “Devletler ve Diğer Devlet Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözülmesi Hakkındaki Sözleşmeyi” 24.6.1987 tarihinde imzalayarak 1988 yılında 3460 sayılı Kanunla bazı rezervler koymak suretiyle onaylamıştır. Bu sözleşme “uzlaşma” ve “tahkim” müesseselerini ihdas etmiştir. Türkiye tahkim şartı içeren yatırım anlaşmalarını, onay tarihinden ve fiili üyeliğinden sonra yapabilmektedir. 43 anlaşma yürürlüktedir 21 anlaşma onay beklemektedir.

Teklifin aleyhinde belirlenen görüşler ise şu şekildedir.

— Teklifte getirilmek istenen çerçeve 1 inci maddenin ikinci fıkrası, ileride hükümetleri zor durumda bırakacak ve kamu hizmetleri yatırımlarının dört-beş holdinge teslim edilmesi sonucunu doğuracaktır.

— Teklifin özünü oluşturan tahkimdir. Tahkimle amaçlanan yabancı sermayenin yüksek teknolojinin ülkemize girişini sağlamaktır.

— Doktrinde kabul edildiği üzere dış yatırımdan daha iyi görülen dış borçlanmanın ülkemizi ne durumlara getirdiği tarih boyu yaşadığımız bir gerçektir. Yabancı sermaye sadece bu şekilde güvence istemez; aynı zamanda ekonomik ve siyasi kontrol de kurar. Bu teklif IMF-Dünya Bankasının etkisi ile hazırlanmıştır. Tahkim konusu Anayasal bazda ele alınmamalı; Kanunla düzenlenmelidir.

— Anayasada bir hak getirilirken onun sınırlarını engelleyen hükümler de getirilmelidir. Bu teklifle imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde Danıştay ve Rekabet Kurulu devreden çıkarılmaktadır.

— Bu teklif çerçevesinde medya şirketlerinin konsorsiyum yolu ile tekelleşmeye gitmeleri mümkün olabilecektir. Bu nedenle iletişim şirketlerinin bağımsızlığı ile ilgili hükümler birlikte değerlendirilmelidir. İmtiyazlı alan özü itibarıyla kamu düzeni alanıdır ve bu alanda tahkim sözkonusu olmamalıdır.

Teklifin tümü üzerinde yapılan bu görüşmelerden sonra alt komisyon kurulmasına yönelik öneri oy çokluğu ile reddedilmiş ve maddelere geçilmesi yine oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

1 inci madde üzerindeki görüşmelerde özelleştirmenin Anayasaya girmesi konusunda tüm üyelerimiz görüş belirtmişlerdir. Söz konusu düzenleme ile özelleştirmeye hukuki bir dayanak, bir disiplin ve esas getirileceği ifade edilmiştir.

— Çerçeve 1 inci maddenin ikinci fıkrası ile ilgili olarak bazı üyeler bu fıkranın adeta bir teminat fıkrası olduğunu, hükümetlerin bundan böyle kendi kendine özelleştirme yapamayacağını bu alanın Meclis denetiminde kanunla düzenleneceğini söylemişlerdir. Bu düzenleme ile mesele millî çapta müzakere edilecek, subjektif değerlendirmelerin önüne geçilecektir.

Bazı üyelerimizin ise ikinci fıkranın amacının, özel hukuk sözleşmeleri yolu ile herhangi bir kamu hizmetinin özel sektöre devredilmesi halinde Danıştay incelemesini bertaraf etmek olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu fıkra ile devlet yeniden yapılanmayı mümkün hale getirdiğinden girişim ve düşünce özgürlüğünün önüne geçilmemesi için hangi hizmetleri kamu, hangi hizmetleri özel sektörün yapacağı konusunda Anayasal kriter tespit edilmelidir. Bu çerçevede idari-ekonomik kamu hizmeti ayırımına gidilmesi yerinde olacaktır.

Sayın Bakan bu madde ile ilgili olarak,

— Kamu hizmeti, kamu yararı ve kamu düzeninin zamanla toplumsal görüşe göre değişen ve yeni içerik kazanan kavramlar olduğuna,

— Kamu hizmetlerinin mutlaka kamu eli ile yürütülmesinin bir gereği olmadığını, özel kişilerce de yürütülebileceğini bu durumda karşımıza kamu hizmeti imtiyazının çıktığını,

— Bu madde ile ilgili konuların aslında bir çok yasal düzenlemeye konu edildiğini ancak Anayasal dayanak olmadığı için iptallerin sözkonusu olduğunu,

— Bu işlerin Yap-İşlet-Devret Modeli ile ilgili bulunduğunu, bu fıkranın ileride çıkacak yeni modeller için de Anayasal dayanak teşkil edeceğini,

— Yasama organının karar vermesinin bir güvence olduğunu,

— Kamu hizmeti imtiyaz şartlaşması niteliği taşıyan şartlaşma ve sözleşmelerle ilgili olarak Danıştayın düşünce bildireceği, nihai kararı Bakanlar Kurulunun vereceğini,

— Bu düzenlemenin erkler ayrılığına uygun bir düzenlemeyi içerdiğini,

— Amacın hukukî sıkıntıyı aşmak olduğunu,

Belirtmişlerdir.

1 inci madde ile ilgili olarak Anayasanın 47 nci maddesinin birinci fıkrasını "Kamu hizmeti taşıyan özel teşebbüsler kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde ve ancak savaş sebebiyle (veya sırasında) devletleştirilebilir" şeklinde değiştirilmesine yönelik önerge işleme konulmuş ancak oy çokluğu ile reddedilmiştir.

1 inci madde teklifte olduğu şekliyle oya sunulmuş ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

2 nci madde üzerindeki görüşmelerde şu görüşler ileri sürülmüştür.

— Tahkim şartının kabulü ile yabancı sermaye teknoloji akışı sağlanabilir. Bunun sonucu işsizlik azalabilir denebilir. Ancak, millî tahkimle ne sağlanacağı açık değildir. Kamu hizmetleri ile ilgili olarak yapılan sözleşmede ihtilaf çıkması durumunda yabancılık unsuru olmasa dahi tahkime gidilebilecek Türk hukuku ve yargısı devre dışı bırakılacaktır endişesi dile getirilmiştir.

— Yabancı sermaye açısından önemli olanın; demokrasinin tüm kural ve kurumlarıyla işler olması demokrasi standardının yüksek olması ve istikrar olduğu belirtilmiş; Anayasada böyle bir hüküm olmasa dahi; imzalanmış çeşitli anlaşmalarla tahkimin söz konusu olduğu bu düzenlemenin amacının yabancı sermayeye güvence sağlamaktan çok yerel şirketleri Danıştayın denetiminden kurtararak rahatlatmak olduğu ifade edilmiştir.

— Özelleştirmenin benimsendiği noktada imtiyaz usulünün korunması hatadır.

— Kanunla ilgili düzenlemeler yapılırken tarafların başvuru şekli, uygulanacak hukuk gibi konularda hassas olunmalı, hukukumuz çağdaş hukuk normlarına ulaştırılmalıdır.

— Müteşebbislerimiz Avrupa ile rekabette oldukça cesurdur. Gümrük Birliğine girişimizle başlayan süreç tamamlanmalıdır. Bütün mesele güçlü ve bilinçli olmamızda yatmaktadır. 833 Türk firması 1994-1999 arası birçok yabancı ülkeye çeşitli sektörlerde 2 milyar dolara yakın sermaye ihraç etmiştir. Bizim müteşebbislerimiz de aynı şekilde yabancı ülkelerde teminat aramaktadırlar. Millî Tahkim Kurulu oluşturabilirmemiz durumunda biz de model ülke olabiliriz.

— Anayasanın 125 inci maddesinin birinci fıkrası ile "idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır" kuralı doğrultusunda idari dava türlerinin 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2 nci maddesinde düzenlendiği, yapılacak değişikliklerle sözleşmenin tarafı olmayan 3

üncü kişilerin sözleşmeden doğan ve sözleşme ile ilgili fakat ondan ayrılabilen; çevre, imar, tarihi ve kültürel değerlerin korunması gibi işlemleri iptal veya tam yargı davasına konu yapabilecekleri ifade edilmiştir.

-- Teklifte; kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözülmesinde milli veya milletlerarası tahkim yolunun öngörülebileceği ifadesi rahatlık getirmektedir. Esnek bir düzenlemedir.

Sayın Bakan bu madde ile ilgili olarak,

— Anayasa metninde tahkim konusunun ilk defa düzenlendiğini ancak bunun bir zorunluluk olduğunu,

— Tahkim sözleşmesinin tarafların iradesine tabi alan tizerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri uyuşmazlıklar için yapılabileceğini,

— Aynı ülkenin iki vatandaşı arasındaki ticaretten kaynaklanan ihtilaf çıktığında tarafların millî tahkim yolunu öngörebilecekleri gibi milletlerarası tahkim yolunu da öngörebileceklerini,

İfade etmişlerdir.

Bu madde ile ilgili olarak "İmtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların millî ve milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülmektedir. Milletlerarası tahkim, ancak yabancılik unsuru içeren uyuşmazlıklarda söz konusu olabilir" şeklindeki yazılı önerge oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Ancak İçtüzüğün 43 üncü maddesi doğrultusunda 2 nci madde ile ilgili olarak tekrar-i müzakerale talebi kabul edilmiş ve madde yeniden görüşmeye açılmıştır.

Bu görüşmede; yabancılik unsuru olan uyuşmazlıklarda uygulanacak kuralların uygulama kaununda ayrıntılı şekilde yer alması gerektiği belirtilmiştir. Önerge doğrultusunda görüş belirten üyelerimiz kriter getirilmesinin zorunlu olduğunu, yabancılik kavramının devletlerarası özel hukukta benimsenmiş bir kavram olduğunu, tarafların Türk olması durumunda millî tahkimin; yabancılik unsuru taşınması durumunda milletlerarası tahkimin söz konusu olması gerektiğini konunun kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşmaları ve sözleşmeleriyle ilgili olduğunu belirtmişlerdir.

Yapılan görüşmelerden sonra 2 nci madde teklifteki şekli ile oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

3 üncü madde ile ilgili görüşmelerde;

Danıştayın imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerini incelemesinin uzun zaman aldığı ancak sorunun sadece süre ile ilgili olmadığı; Danıştayın tahkim kaydı taşıyan sözleşmeleri geçerli saymaması olduğu belirtilmiştir. Danıştay teklife göre sadece görüş bildirecektir.

Teklifin 3 üncü maddesi ile 4 üncü maddesi Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin tümü ile Genel Kurul da öncelikle ve ivedilikle görüşülmesinin önerilmesi oya sunulmuş ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Ertuğrul Yalçınbayır
Bursa
Sözcü
Ş. Bülent Yahnici
Ankara

Başkanvekili
N. Kemal Atahan
Hatay
Kâtip
Sühan Özkan
İstanbul

Üye
Ahmet İyimaya
Amasya
Üye
Salih Çelen
Antalya
(İmzada bulunamadı)
Üye
İsmail Alptekin
Bolu
(İmzada bulunamadı)
Üye
Mehmet Şandır
Hatay
Üye
Süleyman Arif Emre
İstanbul
(Muhalifim)
Üye
Osman Kılıç
İstanbul
Üye
Mehmet Ali Şahin
İstanbul
(Muhalifim)
Üye
Mehmet Özcan
İzmir

Üye
Mehmet Sağlam
Kahramanmaraş
(İmzada bulunamadı)
Üye
Mehmet Kundakçı
Osmaniye

Üye
M. Zeki Sezer
Ankara
Üye
Şaban Kardeş
Bayburt

Üye
Ayvaz Gökdemir
Erzurum

Üye
Edip Özgenc
İçel
Üye
Cavit Kavak
İstanbul

Üye
Necdet Saruhan
İstanbul
Üye
İşm Çelebi
İzmir

Üye
Mustafa Kamalak
Kahramanmaraş
(Muhalifim)
Üye
Sadık Yakut
Kayseri

Üye
Şeref Malkoç
Trabzon
(Muhalifim)

MUHALEFET ŞERHİ

(1 inci madde için)

Teklifin 1 inci maddesi ile Anayasanın 47 nci maddesine iki fıkrâ eklenmektedir.

Eklenen 2 nci fıkrâ ile;

1. Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri il diğ er kamu kuruluşlarının yaptıkları bir kısım yatırım ve hizmetler “özel hukuk sözleşmesi” sayılabilecektir.

2. “Özel hukuk sözleşmesi” sayma iş i “kanun” ile yapılacaktır.

Başka bir deyişle, özelleştirmeye konu olan “kamu yatırım ve hizmetleri” “kanun” ile belirlenecektir. Bu belirleme sonunda menfaati haleldar olan vatandaşlar “idari yargıya başvuramayacak-tır”. Çünkü yapılan iş, bir idari işlem değı il, bir yasama faaliyetidir.

Yasama faaliyetinin denetimi ise hem çok ağır işlemekte hem de vatandaşlar için hemen hemen bütünüyle kapalı bulunmaktadır.

Kısaca teklifin 1 inci maddesiyle getirilen özelleştirme tam bir “talan” a yol açacak mahiyette-dir.

Prof. Dr. Mustafa Kamalak
Kahramanmaraş

S. Arif Emre
İstanbul

MUHALEFET ŞERHİ

(2 nci madde için)

Teklifin 2 nci maddesi ile tahkim, tespitlerimize göre dünyada ilk defa “anayasal bir kurum” olarak düzenlenmektedir. Yine tespitlerimize göre dünyada ilk defa, iş uyuşmazlıklar için millet-lerarası tahkim yolu kabul edilmektedir.

Türk Devleti ile, içinde hiçbir yabancı unsur taşımayan bir Türk firması arasındaki ihtilafı, Türk yargısından alıp uluslararası tahkim kuruluşlarına vermenin “millî egemenlik” kavramı ile bağdaşmayacağını düşünülüyor.

Daha açık bir ifade ile; hiçbir yabancı unsur taşımayan, hiçbir yabancıyı ilgilendirmeyen, üstelik, taraflarından biri Türk Devleti (Türk Hükümeti, Türk İdaresi) olan bütünüyle millî bir uyuş-mazlığı uluslararası alanda yabancı hukuk kurallarına göre yabancı hakemler vasıtasıyla çözmek, millî egemenlikle bağdaşmaz.

Prof. Dr. Mustafa Kamalak
Kahramanmaraş

S. Arif Emre
İstanbul

MUHALEFET ŞERHİ

(3 üncü madde için)

Anayasasına 155 inci maddesinde değışiklik yapan 3 üncü madde ile, imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri için Danıştayın inceleme yetkisi kaldırılıyor. Bundan böyle Danıştay, imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri konusunda inceleme yapamayacak, sadece görtüş bildirebilecektir. Bildirim görtüş de, tabiatı icabı, idareyi bağlamayacaktır.

— Peki, idarenin yaptığı imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinin hukuka uygunluğunu kim denet-leyecek?

— Hiç kimse! Veya tahkim kuruluşları!

Halbuki uygun olanı; Danıştayın inceleme görevine devam etmesi, ancak inceleme işini (3 ay, 4 ay gibi) belirli bir süre içinde tamamlamasıdır.

Prof. Dr. Mustafa Kamalak
Kahramanmaraş

S. Arif Emre
İstanbul

Şeref Malkoç
Trabzon

M. Ali Şahin
İstanbul

DEMOKRATİK SOL PARTİ GENEL BAŞKANI İSTANBUL MİLLETVEKİLİ BÜLENT ECEVİT, MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GENEL BAŞKANI OSMANİYE MİLLETVEKİLİ DEVLET BAHÇELİ İLE ANAVATAN PARTİSİ GENEL BAŞKANI RİZE MİLLETVEKİLİ MESUT YILMAZ VE 282 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 47 nci maddesinin kenar başlığı, "E. Devletleştirme ve özelleştirme" şeklinde değiştirilmiş ve bu maddeye ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Devletin, kamu iktisadî teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan işletme ve varlıkların özelleştirilmesine ilişkin esas ve usuller kanunla gösterilir.

Devlet, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılacağı veya devredilebileceği kanunla belirlenir."

MADDE 2. — Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 125 inci maddesinin birinci fıkrasına ikinci cümle olarak aşağıdaki hüküm eklenmiştir.

"Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyumsuzlukların millî veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir."

MADDE 3. — Anayasasının 155 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Danıştay, davaları görmek, Başbakan ve Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarıları ve kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında düşüncesini bildirmek, tüzük tasarılarını incelemek, idarî uyumsuzlukları çözmek ve kanunla gösterilen diğer işleri yapmakla görevlidir."

MADDE 4. — Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halk oylamasına sunulması halinde 1 inci maddesi ayrı, 2 ve 3 üncü maddeleri birlikte ayrı oylanır.

ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. — Teklifin 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Teklifin 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Teklifin 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Teklifin 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

